

АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ЛЕКСИКОГРАФІЇ

УДК 811.161.+81

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ЗДОБУТКИ ТА ВТРАТИ У ТЕРМІНОЗНАВСТВІ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Галина Євсєєва

*Державний вищий навчальний заклад
„Придніпровська державна академія будівництва та архітектури”,
кафедра українознавства,
вул. Чернишевського, 24-а/В-607,
49006, м. Дніпро, Україна,
тел.: (056) 745-23-72*

Проаналізовано лексикографічні здобутки у будівельній галузі в ретроспективі та перспективі. Розглянуто статус термінологічної роботи, а також особливості її значень з урахуванням різних соціально комунікативних викликів сучасності.

Ключові слова: термінознавство, лексикографія, державна мовна політика, будівельна галузь, словник будівельних термінів.

Постановка проблеми. Виходячи з Концепції державної мовної політики, яка затверджена Указом Президента України № 161/2010 від 15 лютого 2010 року (нині є чинною) і визначає стратегічні пріоритети в подоланні спричинених багатомовною асиміляційною політикою колонізаторів та окупантів деформацій національного мовно-культурного і мовно-інформаційного простору, та відповідно до якої повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України. Враховуючи, що українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалась і протягом багатьох століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить питому більшість населення країни, дала офіційну назву державі і є базовим системотвірним складником української громадянської нації, важливо, щоб студентська та наукова молодь, що опановує будівельно-архітектурну науку, послуговувалися правильною термінологією, бо китайський філософ Конфуцій писав: „Якщо мова не є правильна, то вона не означає того, що має означати, то коли ж вона не означає того, що має означати, то не буде зроблене те, що має бути зроблене; а тоді моральність і всяке мистецтво почнуть занепадати, справедливість зійде на манівці – і всі впадуть у стан безладного хаосу”. До цього ще варто додати, що Одним із свідчень розвиненості мови, високого рівня мовної культури є наявність великої кількості різноманітних словників цієї мови – загальних і галузевих,

літературної мови й діалектних, одномовних і перекладних, тлумачних, термінологічних, мови письменників, фразеологічних, синонімічних та інших. Українське прикладне мовознавство має значні здобутки в галузі лексикографії, проте має й прогалини, що поступово заповнюються новоствореними словниками. Використання словників є невід'ємною частиною будь-якої наукової діяльності. Проте несистематизованість і навіть спотворення нових сучасних термінів не дає змоги повноцінно використовувати словники технічної сфери, зокрема галузі будівництва.

Аналіз публікацій. Серед праць, що стосуються опису технічної термінології, варто виокремити колективну монографію Т. Панько, І. Кочан і Г. Мацюк [11]. Праці А. Вовк [1], М. Гінзбурга [2], Т. Кияка [3; 5], І. Кочан [6], О. Кочерги [7; 8] та В. Німчука [9], які подають теоретичні засади творення термінології, і будівельної зокрема. Про окремі лексикографічні праці будівельного спрямування дізнаємося з наукових розвідок М. Друкованого [4] та ін. Проте досі немає окремого дослідження історії лексикографічного опису українських термінів будівництва. Звернемося до найпопулярніших здобутків та проаналізуємо втрати.

Виклад основного матеріалу. У розвитку національної культури і збереженні та удосконаленні мови важливе місце посідають словники. У процесі національного самозбереження та самозахисту важливу функцію в українській культурі, можливо, більше, ніж в історії інших пригноблених народів, відіграло українське словникарство.

Словникарство – одна з найдавніших галузей науково-практичного мовознавства, але теорія й технологія його протягом віків існували лише імпліцитно, тобто не виражено, як традиція. Разом із величезними досягненнями світової лінгвістики в ХХ ст. помітних успіхів здобула й лексикографія, що нині беззастережно трактується як повноправна мовознавча дисципліна із власними теоретичними засадами. Проте ще не так давно траплялися визначення лексикографії як техніки укладання словників і лінгвістичного аналізу цієї техніки. Однак у словнику головне – фахова, авторська наукова творчість, тонке відчуття слова і його семантики [9].

Залежно від призначення словники поділяються на два типи: енциклопедичні й лінгвістичні. Енциклопедичні словники подають стисло характеристику предметів, явищ, історичних подій, видатних політичних діячів, провідних учених, діячів культури, різних понять, що позначаються тими чи іншими словами. З-поміж енциклопедичних словників виділяють загальні, що розраховані на подання найширшої інформації, і спеціальні (галузеві) енциклопедії (медична, сільськогосподарська, бджільництва, садівництва, тощо). Зазначимо, що техніку було цілком усунуто зі сфери видань тлумачно-енциклопедичного типу. Першим у світі україномовним виданням, яке розкривало сучасні технології високого рівня, була „Енциклопедія кібернетики” (у 2 томах), підготовлена в 1973 році в Інституті кібернетики АН України. До цього часу, на жаль, не існує жодного подібного досконалого словника з будівництва.

У лінгвістичних словниках по-різному пояснюють слова: з погляду властивого їм лексичного значення, походження, правопису, наголошування тощо. Лінгвістичні словники можуть бути одномовними, двомовними, багатомовними.

Двомовні чи багатомовні – це перекладні словники. У них подано переклад слів з однієї мови на іншу. В Україні перші двомовні перекладні словники з'явилися у II половині XVI століття. Це були словники, у яких церковнослов'янські слова передавали „простою мовою”. До таких словників належить словник невідомого автора „Лексисъ с толкованіем мовъ просто”, який пізніше використав Лаврентій Зизанія. Найповнішими двомовними, а їх більшість, є „Русско-украинский словарь” у 3 томах (1968), в якому перекладено українською мовою близько 120 тисяч російських слів; „Українсько-російський словник” у

6 томах; „Українсько-російський словник ділового мовлення” С. В. Шевчук (3-тє вид. – 2010); Польсько-український словник” за ред. Л. Л. Гумецької (1958, 1960); „Українсько-англійський словник” Ю. С. Жлуктенка (2-ге вид. – 1987) та інші.

Перекладні двомовні словники відображають термінологію технічної тематики: з гірничої справи, машинознавства і машинобудування, гідротехніки, електрорадіотехніки, теплотехніки і газотехніки, зварювання, поліграфії і видавничої справи, металургії, швейного виробництва; науково-природничої тематики: з геології, географії, фізики, механіки, хімії, математики, ботаніки, фізіології, ветеринарії, анатомії; інших галузей: соціально-економічної лексики, сільського господарства, журналістики, лінгвістики, спорту. Варто виокремити великі російсько-українські словники за участю фахівців різних галузей, а саме: технічний, який містить 80 тисяч термінів, сільськогосподарський – 40 тисяч термінів, електрорадіотехнічний – 30 тисяч термінів. Щодо перекладних словників технічної тематики, в тому числі і будівельної галузі, то варто зазначити, що їх дещо більше порівняно з іншими різновидами лінгвістичних словників. Нам відомі такі: Термінологічний російсько-український словник з автоматизації технологічних процесів та виробництв (1993), який містить понад 1,2 тис. термінів; Короткий російсько-український словник силікатних термінів (1993) – 5 тис. термінів; Російсько-український словник з нарисної та прикладної геометрії, загального машинобудування, комп’ютерної графіки (1994) – 7 тис. термінів; Російсько-український словник: Будівництво (1994) – близько 30 тис. термінів; Російсько-український словник: Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос (1998), у якому представлені близько 120 тис. термінів понад 50 галузей сучасної науки й техніки.

Вузькопрофільним, а тому й особливо цінним для працівників будівельних організацій, викладачів та студентів будівельного напрямку навчання, є „Російсько-український словник: Будівництво” [12]. У ньому систематизовані і упорядковані уживаніші і найпоширеніші будівельні терміни та їх українські відповідники. Наведені також стійкі словосполучення, які позначають певні поняття. Найповніше у словнику подана термінологія з усіх галузей будівельної науки, виробництва та архітектури, а також з тих наук, які тісно пов’язані з ними – математики, фізики тощо. Словник хоч і містить немало кількість термінів (30 тисяч), але, на жаль, не охоплює їх усіх, тому є зрозумілою потреба працівників будівельних науково-технічних і навчальних закладів, інженерно-технічних фахівців на виробництві, студентів і викладачів, а також співробітників видавництва і редакцій газет будівельної галузі в найбільш досконалому і повному словнику цього напрямку.

На жаль, словники виходили у світ невеликими накладками. Наприклад, технічний словник опублікований накладом 15 тис. примірників, а словник з електрорадіотехніки видано лише 2 тис. примірників у той час, коли ця галузь стрімко розвивалася і гостро потребувала подібних видань.

Основним типом лінгвістичних словників є одномовні, в яких у певному аспекті розкриваються особливості слів. Їх поділяють на окремі різновиди словників: тлумачні, орфоепічні, орфографічні, етимологічні, історичні, словники іншомовних слів, термінологічні, фразеологічні, частотні, інверсійні, словники мови окремих письменників, словники окремих лексичних груп (антонімів, синонімів, паронімів, омонімів, перифраз), словотвірні, морфемні тощо.

Орфографічні словники подають нормативне написання слів і їх граматичних форм відповідно до чинного правопису. Найновішим в українській лексикографії є „Орфографічний словник української мови” С. Головащука, М. Пещак, В. Русанівського, О. Тараненка (близько 120 тисяч слів). Цей словник відображає сучасний стан розвитку

всіх сфер літературної мови, у тому числі й найновіші запозичення. У 2003 році вийшов „Великий зведений орфографічний словник української лексики” (укладач і головний редактор В. Т. Бусел), що враховує лексичний матеріал, репрезентований у майже всіх орфографічних, тлумачних, енциклопедичних, термінологічних, фахових, галузевих словниках, виданих в Україні у II половині XX – у перші роки XXI століть. В останні десятиліття з’являються видання спеціалізованих орфографічних довідників, розрахованих на задоволення професійних потреб певних категорій працівників, серед них і „Орфографічний словник наукових і технічних термінів” (1999), укладачем якого є Валерій Карачун [10]. Словник містить найпоширеніші терміни з різних галузей науки і техніки. Загальний обсяг – понад 30 тисяч термінів. Особливо широко подано терміни з електроніки, електротехніки, інженерної та комп’ютерної графіки, інформатики, кібернетики, математики, механіки, обчислювальної техніки і програмування, радіоелектроніки, фізики та хімії. Словник створений на основі сучасного правопису української мови, в ньому відображено найостанніші досягнення української наукової і технічної термінології.

Словники іншомовних слів подають пояснення слів, запозичених з інших мов. У таких словниках зазвичай зазначають джерело запозичення, тобто мову, з якої або через яку слово прийшло, та розкривають його значення. Значна кількість слів-термінів саме іншомовного походження, тому такі словники теж можуть стати у пригоді фахівцям технічної галузі. Найдосконалішим і найповнішим в українській лексикографії є „Словник іншомовних слів” за редакцією О. Мельничука (1974; вид. 2-ге випр. і доп., 1986), що містить близько 25 тисяч слів. Вузькоспрямованим, а саме в цьому його цінність, є „Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. Правопис. Граматика” Оксани Сліпушко [14], який містить мовні пласти таких сфер людського життя і діяльності, як наука, історія, культура, політика, економіка, фінанси, право.

Вершиною словникарства є тлумачні словники, які достатньо повно подають лексико-фразеологічний склад мови з поясненням прямого й переносного значення, граматичних та стилістичних особливостей, наводять зразки вживання слова. Першим і найповнішим тлумачним словником української мови є одинадцятитомний „Словник української мови” (1970-1980 рр.), реєстр якого містить понад 135 тисяч слів. У 2001 році вийшов „Великий тлумачний словник сучасної української мови” (укладач і головний редактор В. Т. Бусел), що містить близько 170 тисяч слів та словосполучень. У ньому об’єднано академічну повноту мовної лексики з лаконічною формою одностомного видання. У 2006 році вперше видано „Український тлумачний словник будівельних термінів” за редакцією О. М. Лівінського [15]. Видання містить терміни і лексику будівельної тематики. Видання охоплює основні будівельні терміни за такими напрямками: архітектура; автоматизація будівництва; технологія й організація будівельного виробництва; економіка; будівельні матеріали і вироби; будівельні машини й устаткування; механізація будівництва; будівельні конструкції та споруди; гідротехнічне будівництво; основи та фундаменти; будівельні машини, механізми і процеси будівництва; основи та фундаменти будівництва будматеріалів; будівельна механіка; будівельна фізика; спеціальні види будівництва; технологічні процеси і спеціальні види робіт; проектування; управління проектами, ремонт і реконструкція будівель і споруд; реставрація і консервація пам’яток архітектури та матеріальної культури, а також деякі юридично-правові поняття, що можуть стати у пригоді будівельникам. Крім того, подано терміни зі стандартизації, метрології та вимірювальної техніки. У словнику міститься до 10 тисяч слів [4]. Проте авторам все-таки не вдалося охопити всіх термінів, які використовуються в будівельній галузі.

Одним із найновіших видань довідкового типу в будівельній галузі є „Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури”, укладачами якого є науковці Львівського національного аграрного університету Р. А. Шмиг, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш. Праця містить тлумачення майже 2 тисяч термінів, якими фахівці зазначених галузей послуговуються у практичній діяльності.

У 2014 р. вийшов „Словник професійної лексики”, укладачами якого є Л. В. Жадан та В. П. Жадан [13]. Словник налічує близько 4 тисяч слів-професіоналізмів, що охоплюють усі сфери робітничих професій, а саме: будівельного профілю, деревообробної промисловості, економічного профілю, електрогазоварників, електрорадіотехнічного профілю, залізничного транспорту, легкої промисловості, металообробних професій, автомобілістів, обчислювальної техніки, підприємницької діяльності, перукарської справи, сфери обслуговування, сільськогосподарського виробництва, харчової промисловості. Через незначну кількість слів у словнику він може бути корисним студентам училищ і ліцеїв, а студентам ВНЗ як майбутнім висококваліфікованим спеціалістам в галузі будівництва, та викладачам для роботи потрібна значно більша кількість професійної лексики.

Варто зазначити, що за роки незалежності України видано 48 словників з медицини, 45 – з економіки, 27 – з техніки та машинобудування. Відповідно, зросла кількість словників та підготовлено стандарти з усіх важливих сфер знань та виробництва: з математики, фізики, хімії, інформатики, біології, екології, радіотехніки, будівництва, юриспруденції тощо. Навіть видано по кілька словників з таких галузей знань, як бібліотекознавство, археологія, військова, морська, інженерна та залізнична справа, пожежна техніка, архітектура, гончарство, графіка, релігієзнавство, геральдика, естрада та багато інших. Чимало з них є визначними здобутками сучасної української науки. Проте в окремих термінологічних словниках простежується тенденція використання поширеного реєстру, тобто деякі автори на основі власної наукової, педагогічної та виробничої практики подають поряд із спеціальними термінологічними словами і не термінологічні.

Однією з причин, що стоїть на перешкоді української термінологічної справи на національному ґрунті, є відсутність підтримки не лише наукової, а й української мови загалом з боку влади, яка нехтує державною мовою, матеріально і духовно не підтримує її. З цієї причини впливає низка інших проблем в галузі лексикографії, зокрема й будівництві.

Тривала бездержавність української мови, використання російськомовної наукової літератури, зокрема технічної, лежить в основі тих чинників, що визначають природу сучасної української термінології. Більшість перекладів неслов'янської літератури нині робиться з російських видань – через незнання інших мов, відсутність перекладацького досвіду, брак часу тощо. За таких умов іноземно-українські словники й довідники не мають значного попиту і їх часто замінюють російськомовні. Факт певної, а інколи навіть дуже великої, залежності українських термінологічних систем від російської термінологічної основи був і, на жаль, досі залишається причиною нестабільності розвитку української термінології та термінографії загалом і будівельної галузі зокрема. У багатьох випадках є прагнення позбутися калькування російських термінів, але поки що остаточно цього зробити ще не вдалося, бо багато навчальної літератури, посібників, виробничих процесів є російськими, бо в багатьох навчальних закладах у процесі навчання використовують ці переключені терміни. Буває й по-іншому: щоб уникнути російських кальок, автори інколи вдаються до новотворів, так званих штучних термінів, використання діалектизмів, що також не сприяє розвитку термінології на належній науковій основі.

Хоча в наш час термінологічними проблемами займається багато установ, кафедр різних навчальних закладів, але ні одна з них не має бажання підпорядковуватися іншій, тобто вони розвиваються стихійно – це є ще однією причиною гальмування розвитку української термінології, а тому й розвитку лексикографічної науки в галузі будівництва.

Зазначимо недосконалість термінологічної справи з боку грамотності. Багато словників видають у видавництвах, де не завжди є досвідчені коректори. Авторам технічних довідників і словників необхідно співпрацювати з досвідченим філологом, щоб уникнути мовних помилок, безграмотності. Останнім часом у термінології виникла велика проблема з дієприкметниками активного стану. Дехто намагається, і не без підстав, уникати таких зворотів в українській мові. Це передусім тому, що є залежність від російської першооснови і широкої відсутності знань світових термінологічних систем. Крім того, замало вивчається і національна лексична система.

Необхідно зазначити, що в наш час видавати словники може будь-хто, хто має на це матеріальні статки, а через відсутність належного контролю за якістю виданого матеріалу, на полицях книжкових магазинів з'являються численні видання сумнівної якості та майже не перероблені передруківки із вдалих праць попередніх років. На превеликий жаль, в оброблених джерелах простують численні порушення норм чинного „Українського правопису”, а також розбіжності між названими вище джерелами (між різними Державними стандартами України, між окремими словниками, між словниками та окремими державними стандартами України) щодо перекладу на українську мову деяких поширених термінів та термінів-словосполучень, щодо вживання тих чи інших слів у певних значеннях, у тому чи іншому контексті.

Попри порівняно велику кількість назв сучасних словників, що їх видають найрізноманітніші видавництва, їхні тиражі зазвичай недостатні для забезпечення нагальних потреб технічної галузі, а їх лексична база нерідко значно відстає від стрімкого розвитку мови.

Засади створення українських термінологічних словників було вироблено ще у II половині XIX століття, однак будівельне словникарство почало динамічно розвиватися лише в добу незалежності України. Цьому сприяла низка чинників, зокрема суспільно-політичні зміни в країні та спричинена стрімким розвитком будівельної галузі в нашій країні поява нової термінології, яку необхідно було кодифікувати. Однак за роки незалежності ми зазнали і втрат, бо якщо б в основі термінологічної справи лежали національні інтереси, то досягнень на шляху стабілізації термінологічної системи було б значно більше в багатьох галузях, в тому числі і в будівельній. Отож перші словники технічних термінів, зокрема будівельних, – це непогана основа для укладання досконалого єдиного словника будівельних термінів, яка, звичайно, потребує детального доопрацювання.

Висновки. За роки незалежності в термінологічній системі будівельної галузі є досить чимало успішних здобутків та водночас накопичилося велика сума проблем, які необхідно вирішувати з огляду на зазначене. Зокрема, потребує ґрунтовного переосмислення робота упорядкування та систематизація будівельної термінології на національній основі відповідно до ДСТУ 3966:2009 „Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять”. Потребують детального опрацювання Державні стандарти та Державні будівельні норми, які містять численну кількість термінів, але ці терміни не закріплені у термінологічних словниках, тобто не мають широкого доступу до всіх носіїв мови.

Значну проблему в окресленій царині становить іншомовні терміни адже будівельна галузь це та галузь, яка стрімко розвивається часто на базі імпортованих

технологій, які разом з технологіями приносять в нашу мову й свої назви. Актуальне питання віднаходження в українській мові вдалих термінів відповідників іншомовних термінів (особливо англійська та російська мови). Нагальним є сьогодні узгодження національної термінології з міжнародною практикою її вживання.

Потребує уваги спеціалістів робота з визначеннями термінів (робота з дефініціями). Наприклад: *Безпека – стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди (ДСТУ 2293-99); – Стан, за якого ризик шкоди (для персоналу) чи втрати обмежений допустимим рівнем (ДСТУ 3230-95); – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди (ДСТУ 2156-93)*. Подібних різночитань одного й того ж терміна дуже багато.

Словники, які сьогодні функціонують в галузі, не задовольняють високонауковий та професійний рівень роботи. Не вистачає глумачного термінологічного словника будівельної лексики, перекладних та тематичних словників. (вузькоспеціальних, наприклад, *Євсєєва Г.П., Буряк М. П., Мартиненко В. О. Німецько-українсько-російський словник з технології виробництва будівельних матеріалів та ніздроватих бетонів. Словник. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2007. –136 с. та подібних*).

Потрібен галузевий електронний словник будівельної лексики і навіть базу наукової термінології, до якої б зверталися спеціалісти для уточнення дефініцій, укладаючи нормативні документи з будівельної діяльності.

Потребують термінознавчої експертизи Державні стандарти галузі, які переповнені калькованими неокочирними термінами, наприклад: *несуча конструкція (потрібно несна); вітрові турбіни (потрібно вітряні, ті що працюють від вітру), енергозберігаючі технології (потрібно – енергозаощадливі)* тощо. Також потребують уважної термінознавчої експертизи і нормативно-правові документи що функціонують в галузі, наприклад: Земельний кодекс України не розрізняє поняття *оцінка землі і оцінювання землі*, тобто процес та його результат. Таких прикладів досить у багатьох законодавчо-нормативних документах будівельної галузі. Час та обставини вимагають продовження копійної роботи з укладання ДСТУ та ДБН в галузі будівництва, де на особливу увагу заслуговує термінологія. На нашу думку, цю роботу повинні вести технічні фахівці в тісній співпраці з філологами, котрі не повинні допустити узаконення суржикових неокочирних термінів у законодавчо-нормативних документах будівельної галузі. З огляду на сказане, на наш погляд, сьогодні на часі впровадити в технічних вищах навчальний курс „Термінознавство”, який передати на мовні кафедри для читання курсу спеціалістами-філологами.

Також варто зазначити, що проект Закону №5670 від 19.01.2017 Закон України „Про державну мову”, який планують прийняти невдовзі, має статтю 47 „Термінологічний центр української мови”. Ця стаття регламентує „2) напрацювання стандартів української термінології в різних галузях; 3. Термінологічний центр української мови під час напрацювання стандартів української термінології в різних галузях сприяє застосування українських слів, словосполучень і термінів замість іншомовних”. Цей же закон передбачає утворення галузевих термінологічних комітетів для здійснення та координації термінологічної роботи в галузі. Очевидно, що для організації та успішного впровадження задуманого потрібно створювати у технічних вищах термінологічні комісії, які будуть співпрацювати із зазначеними центрами, напрацьовуючи фахову термінологію.

Сподіваємося, що спільна та конструктивна співпраця фахівців природничих і технічних наук з фахівцями-мовознавцями, спрямована на реалізацію основних засадничих положень у галузі термінотворення, дасть змогу поліпшити якість нормативних документів усіх рівнів прийняття та їх узгодженість, тобто допоможе створити в Україні

єдине термінологічне нормативно-правове поле. Це стане головним чинником зміцнення статусу української мови як державної та розширення її функціонування у сферах науки, техніки та природничо-технічної освіти, бо недержавний народ, що прагне стати державним, мусить заздалегідь пильно напрацьовувати собі найрізноманітнішу термінологію цілого державного життя: технічну, комунікаційну, військову, правничу, будівельну, урядову, шкільну й т. ін.

1. *Вовк А.* Наукова мова і політика: 55 років української термінології в УРСР // Сучасність. – Мюнхен, 1979. – Ч. 7-8. – С. 87-95.
2. *Гінзбург М.* Досвід та проблеми впровадження ДСТУ 3966-2000 в термінологічну діяльність / Михайло Гінзбург, Софія Левіна, Ірина Требульова // Вісник Нац. ун-ту „Львів. політ.”. – № 453. – 2002. – С. 183–189.
3. *Дьяков А.С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б.* Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. – К.: Вид. дім „КМ Academia”, 2000. – 218 с.
4. *Друкований М.* Про „Український тлумачний словник будівельних термінів” // Українознавство. – 2007. – №1 (22) / Друкований М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua>.
5. *Кияк Т. Р.* До питання про “своє” та “чуже” в українській термінології // Мовознавство. – Київ, 1994. – № 1. – С. 22-25.
6. *Кочан І. М.* Теоретичні засади вироблення термінологічних стандартів в українській мові // Мова і культура нації. – Львів, 1991. – С. 40-49.
7. *Кочерга О. Д.* Деякі міркування про шляхи і манівці розвитку української наукової термінології // Сучасність. – Київ, 1994. – № 7-8. – С. 173-182.
8. *Кочерга О. Д., Кулик В. М.* Українські термінологічні словники в бібліотеках Києва і Львова. – Інститут теоретичної фізики АН України. – Київ, 1993.
9. *Німчук В.* Про сучасну українську тлумачну лексикографію // Українська мова. – 2012. – №3. – С. 3- 31.
10. Орфографічний словник наукових і технічних термінів / Карачун В. Я. – Київ: Криниця, 1999. – 528 с.
11. *Панько Т. І.* Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
12. Російсько-український словник: Будівництво / Укладачі: Ярмоленко М. Г., Цимбал С. Й., Кривенко Д. С. та ін. – Київ: Будівельник, 1994. – 256 с.
13. Словник професійної лексики / Л. В. Жадан, В. П. Жадан. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 400 с.
14. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові / Сліпушко О. М. – Київ: Криниця, 2000. – 512 с.
15. Український тлумачний словник будівельних термінів: Книга знання / О. М. Лівінський, М. О. Лівінський, О. А. Васильковський та ін.; за заг. кер. та наук. ред. О. М. Лівінського. – Київ: МП Леся, 2006. – 527 с.

*Стаття надійшла до редколегії 15. 05. 2017
доопрацьована 10. 07. 2017
прийнята до друку 27. 08. 2017*

LEXICOGRAPHICAL GAINS AND LOSSES IN THE TERMINOLOGY OF CONSTRUCTION INDUSTRY

Galina Evseeva

*State Higher Educational Establishment
"Prydniprov's'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture"
Department of Ukrainian Studies,
24-A, Chernyshevskoho str., room B 607, 49006 Ukraine, Dnipro,
tel.: (056) 745-23-72*

There is analyzed the lexicographical achievements in the construction industry in retrospect and prospect in the article. It was considered the status of terminology, and especially its values according to different social communication challenges of our time. In view of the concept of state language policy, which was approved by Presidential Decree of Ukraine № 161/2010 of February, 15, 2010 (currently in force) and identifies strategic priorities in overcoming centuries of assimilation policies caused by colonizers and occupiers strains of the national language and cultural and linguistic information space, and according to that the proper functioning of the Ukrainian language in all spheres of social life throughout the country is a guarantee of the preservation of the identity of the Ukrainian nation and strengthening of the state unity of Ukraine. Given the fact that the Ukrainian language is the determining factor and the main sign of Ukrainian nation identity, which historically formed and for many centuries continuously lives on their own ethnic territory, is specific majority of the population, has given the official name of the state and is a basic core component of Ukrainian civic nation, is very important for students and young scientists that seizes construction and architectural science use correct terminology, otherwise Chinese philosopher Confucius wrote: "If it is not correct, it does not mean that should mean, when does it not mean that should mean it is not done that needs to be done; then all morality and any art will deteriorate; righteousness comes astray - all will fall into a state of chaos." There is still worth adding that one of the evidences of languages development, high-level language culture is the large number of different dictionaries of this language - general and specialized, literary language and dialect, monolingual and translated, explanatory, terminology, writers language, idiomatic, synonyms and others. Ukrainian folk linguistics has considerable achievements in the field of lexicography, but also has gaps that gradually are filled with newly dictionary. Dictionaries using is an integral part of any research activities. However unsystematization and even distortion of new modern terms does not allow to use full dictionaries of technical areas, including the construction industry. common and constructive cooperation of science and technology specialists with the linguists experts, aims at implementing the main provisions of basic terminology in the field, will significantly improve the quality of regulations at all levels of adoption and their consistent, that will help to create a single terminology legal framework in Ukraine. This will be a key factor in strengthening of the Ukrainian status as the state language and expanding its operation in the fields of science, technology and natural science and technical education, and for non-state nation that aspires to become a state, should advance diligently to turn out a most diverse terminology of a public life: technical, communication, military, law, construction, government, school and so on.

Key words: terminology, lexicography, state language policy, construction industry, construction terms vocabulary.